

Alexander Nanau, *Collective*
Roemenië, 2019, 109 minuten

'Mijn moeder zegt mij dat wij niet langer menselijk zijn. Wij artsen zijn geen mensen meer, we geven alleen nog maar om geld.' De video laat een brandwondenpatiënt zien in wiens wonden maden krioelen en die diezelfde nacht is overleden. Alexander Nanau, een van oorsprong Roemeense documentairemaker, die sinds 2009 in Duitsland woont, stelt in de documentaire *Collective* het corruptiebeleid en wanbeheer van de Roemeense overheid en ziekenhuisdirecties aan de kaak. Voor zijn opnames zocht hij kritische mensen die die strijd durven aangaan. Aanleiding voor was de brand van 30 oktober 2015 in de disco *Collective* in Boekarest, toen schokkend wereldnieuws. Een van die mensen is Cătălin Tolontan, journalist bij de Roemeense sportkrant *Gazeta Sporturilor*. Hij was vastbesloten de oorzaak van de brand tot op de bodem uit te zoeken. Hij had al eerder met corruptie en wanstanden te maken gehad en met succes een zaak gewonnen. Tolontan was voor veel Roemenen een vertrouwensman.

De avond dat de brand uitbrak, waren er te veel mensen binnen en er waren brandblussers

noch nooduitgangen. Er stierven 26 mensen ter plekke; 180 anderen kregen ernstige brandwonden of door gifgas aangetaste longen. Er bleek gesjoemeld met vergunningen en veiligheidsvoorschriften. En dat terwijl de clubeigenaars al eerder door brand twee clubs hadden verloren. De volkswoede over deze brand was groot en keerde zich tegen de overheid. Met als gevolg dat de regering van sociaaldemocraten (mede voortgekomen uit de communistische partij) moest aftreden. Het interim-zakenkabinet verkondigde daarna dat de slachtoffers de beste medische hulp hadden gekregen. Dit werd aanvankelijk geloofd, ook door de media. Maar binnen vier maanden overleden 64 van de 180 gewonden alsnog aan multiresistente ziekenhuisbacteriën. Twee werknemers van de Hexi Pharma-fabriek informeerden Tolontan dat de geproduceerde desinfecteringsmiddelen die in veel ziekenhuizen werden gebruikt tien keer waren verdund en daarom niet werkten: 'Dit middel doodt geen bacteriën, maar mensen.' Zij namen ontslag, omdat hun geweten het niet langer toeliet hieraan mee te werken.

De documentaire begint met opnames die tijdens de brand zijn gemaakt. Dat geeft een verschrikkelijk beeld van wat er zich die nacht afspeelde. Daarna zien we de nasleep en volgt

Nanau de journalist Tolontan bij gesprekken en persconferenties. De kijkers van *Collective* worden getuige van een toespraak van de minister van Volksgezondheid die de resultaten van een onderzoek naar het desinfecteringsmiddel bekendmaakt en daarbij de problemen glashard ontkent. We zien dat hij, volstrekt ongeïnteresseerd, aftreedt na onenigheid met de president over zijn aanpak.

Naast de klokkenluiders uit de farmaceutische fabriek en Tolontan brengt Nanau ook andere moedige en eerlijke mensen in beeld. Een daarvan is Vlad Voiculescu, de nieuwe minister van Volksgezondheid. Er opent zich een rioolput van wantoestanden. Zo zijn de oud-burgemeester van Boekarest en diens politieke vrienden betrokken bij het wegsluizen van tientallen miljoenen euro's van het staatsziekenhuis Sint-Maria via een financiële schijnconstructie. Van dit geld is een goed geoutilleerde privékliniek in Zwitserland gebouwd, die veel geld oplevert. Ook andere corruptiezaken (zoals gesjoemel met diploma's, vacatures en banen) komen aan het licht. Helaas houden de politici, ziekenhuis-

directeuren en ambtenaren elkaar de hand boven het hoofd. Voiculescu wordt flink tegengewerkt, maar krijgt wel een noodwet tegen ziekenhuiscorruptie door het parlement.

Ook de moedige Tedy Ursuleanu, een van de brandslachtoffers, wordt in *Collective* mooi in beeld gebracht. Zij laat prachtige kunstfoto's maken van haar geschonden lichaam. Een tentoonstelling daarvan trekt veel bezoekers. Op de vraag waar zij de kracht vandaan haalt om geen wrok te koesteren tegen de schuldigen, is zij duidelijk: 'Ik koester geen wrok. Ik probeer mijn krachten te verdelen door aan mijn eigen herstel te werken en anderen te helpen. Ik heb geen keus. De enige weg is vooruit en verder.' In deze gedurfde documentaire laat Nanau zien dat er in Roemenië – waar corruptie een alledaagse ervaring is – ook moedige en eerlijke mensen zijn. Mensen met geestkracht en moreel besef die hun stem durven te verheffen en daarmee ook iets in de samenleving veranderen.

Ina Brouwer was voorheen docente aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. E-mail: ibrouwer@ziggo.nl.